

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére

Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1053 Budapest, Reáltanoda utca 9. III. em.10.

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

**EKE-napi ünnepség
Vadregényes Szigetköz
Túra a Vaskapu-szorosban 2.rész
Munkatúra Koszovóban és Montenegróban**

Felkészülésem a Kazán-szoros túrára

Először is néztem, mit írnak az internetes tudós „pédiák”. Olvasok sok okosságot meg az álokosságot. Mivel nem akarom a Kedves Olvasót fárasztani, csak ennyit idézek a szabad enciklopédiából: A Duna a világ „legnemzetközibb” folyója; 10 országon halad át, vízgyűjtő területe pedig 7 további országot érint. Több jelentős település is emelkedik a partjain, köztük négy jelenlegi főváros: Bécs, Pozsony, Budapest és Belgrád. A térség kulturális öröksége és természeti adottságai sok turistát vonzanak.

Szerencsésnek mondhatom magam, mivel a fentiekben említett fővárosokon kívül – bár Belgrádban nem, sokfelé megláthattam e 2850 kilométer hosszúságú folyót. Egészen Passau-ig merészkedtem. A folyópart építészeti környezetét tekintve, a Duna nekem Budapesten tetszik a legjobban – annak ellenére, hogy nap mint nap láthatom. A legnagyobb csalódás a bécsi Duna-part látványakor ért. Érdeemes lakott területeken kívül is a folyópartra látogatni, a merészebb és jól úszni tudó meg is mártózhat benne. Mostanság viszonylag tiszta a vize. Nem úgy, mint fiatal koromban volt, amikor a Szentendrei-Dunaágban kiadós fürdést követően – „megfeketedve” – kinéztem.

A rakodópart alsó kövén ültem, néztem, hogy úszik el a dinnyehéj. Alig hallottam, sorsomba merültem, hogy fecseg a felszín, hallgat a mély. Mintha szívemből folyt volna tova, zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.

Ha folytatni nem, de minden iskolázott magyar ember el tudja mondani az idézett sorokat. József Attila A DUNÁNÁL című 1936-ban írott verséről van szó. A költő a Duna-parton ül és nézelődik, majd emlékezik őseire, valamint elmélkedik saját sorsát illetően. A gondolatok vezérfonala a víz folyása, átvitt értelemben „az élet szüntelen folyása”. Ezen túlmenően a Duna „nemcsak egy folyó, a magyarság és a közép-európai népek folyója, hanem a közös törté-

nelemnek is tanúja.” – olvastam a vers elemzésében. (Jó volt felidézni a verset, mai fejjel értelmezni azt, kíváncsiságból elolvasni a különböző elemzéseket.)

Restellem bevallani, de nekem József Attila magasztos gondolatai nem jutottak az eszembe akkor, amikor Mályi József meghívott a Kazán-szoros kirándulásra. Egyszerűen a dunai táj természeti szépsége, a látvány vonzott. Na meg az, arra még sohasem jártam.

Azért nem egészen így volt. Emlékeztem a Hazajárók Al-Duna – Kilépés a Vaskapun epizódjára, a készülő új Kárpátos könyvünk képanyagára, amelynek kapcsán – a magyar vonatkozású történelmi emlékek kiemelésével – átolvastam a kiszemelt terület történeti leírásait. Könnyű volt ígert mondani a kedves invitálásra.

Keresni tudni kell

Nézzük, hogyan lehet a kiszemelt helyszínekre menni? A „mivel” nem volt kérdés, a „hová” is egyértelmű volt, ellenben a „megközelítés” részletei voltak tisztázatlanok. Mi sem egyszerűbb, be kell szerezni a területre vonatkozó térképeket. E látszólag könnyű feladat okozott fejtörést, hiszen – a keresett időszakban – a Mirocs-hegységről sem Budapesten, sem Belgrádban nem árultak turistatérképet. Az interneten, a különböző okostelefonokban remek útvonaltervezők vannak, melyek közutakat ábrázolnak. Aztán a Google Föld alkalmazás is segítségünkre van, különösen akkor, ha a keresett terület kellő részletességgel és nagyíthatósággal van közkinccsé téve. Az általam keresett Kazán-szoros és környéke ilyen ábrázolású, forgatható, egyszóval nagyszerű kiegészítés, de a turistautakat nem jelzi. A kedvenc számítógépes térképem a szintvonalak mellett, csak homogén zöld felületet ábrázolt a kérdéses területről.

Ekkor ismételten a „gugli” keresőjéhez fordultam, különböző kulcsszakkal próbálkozva. Magyarul keresve nem jártam sikerrel. Cirill betűket beütögetni meg sem kíséreltem, ellenben a latin betűs szerb-ai írásmód hozott hasznos oldalakat. Ezt követően angolul keresgélve – a legnagyobb meglepetésemre, elsőre megkaptam a várva-várt térképet. Pontosabban egy listát, amelyben a korábbi Jugoszlávia 1:50.000

Turistajelzések a Mirocs-hegységben

1959-ben, 1993-ban és 1995-ben. A térkép vörös fényű megvilágításban – feltételezem, izzólámpát jelenthet – olvasható a legjobban. A lépték skála angol mérföld, méter, yard, tengeri mérföldben van megadva, a méterskála esetében 100 m-es alosztással. Ennek ellenére olvasható a kiemelt figyelmeztetés, miszerint vízszintes irányban pontossági hibával kell számolni. A különféle koordináta-hálók világában való eligazodást számomra nagymértékben segítette a WGS-84-es jelölés, amellyel az elektromos kutyümben való beállítás mindösszesen a négy „sarokpont” beírását jelentette.

Tapasztalat

Az Orsova feliratú térképszelvény a Kazán-szoros túránkat mind a román, mind a szerb oldalon nagy-szerűen segítette. Az ismeretlen vidéken a helyzetünk soha nem volt kérdés. A GPS által mérteket a topográfiai térképpel összevetve, mindig tudtuk, éppen merre haladunk. A rajzolt útvonal a valóságban megtehető képest jelentéktelen eltéréseket mutatott. Gyaloglásunk során bizonyos túratársak részéről volt bőven bizalmatlankodás és kritikus megjegyzés, de a célba érkezéskor mindenki megnyugvással értkelte a köny-

A romániai oldalon készített csoportkép háttérében a Kis-Kazán-szoros

Kilátó a Kis-Strbac keleti oldalán, a látvány a Duna vonala

Útban a Duna fölötti sziklákon a Kis-Strbac 626 m csúcsára

Kilátás Romániára a Kis-Strbacról

nyűnek nem nevezhető, viszontagságos időjárás körülményekben végigjárt, ám látványos útvonalat.

Ez idáig csak az említett topográfiai térképről áradoztam, pedig kirándulásainkat egy másik eszköz, nevezetesen egy Garmin típusú turista GPS is segítette. Abba a Közép Európai Térképforrás, az openmaps.eu oldaláról ingyenesen letölthető – folyamatos fejlesztés alatt álló – térképállomány került. A szerkesztők mintha megéreztek volna, mire van szükségem, mert az indulásunk előtti napon frissített térképre rákerült néhány Kazán-szoros romániai oldalát bejárható útvonal. Amelynek egyikét sikerrel végig is jártuk. A másik, a Kis Kazán-szoros felatti útvonal „tesztelése” az esős időjárás miatt elmaradt.

Zárszó

Számomra teljességgel érthetetlen, miért nincs turistatérkép egy olyan csodálatos vidékről, mint a Mirocs-hegység. Bizonyára ennek védelmi-politikai okai lehetnek, hiszen a Duna ezen szakasza határfolyó. A Kazán-szoros fölé magasodó két Strbac sziklavonulata nagyszerű túralehetőséggel bír, – amelyet okosan – a szerb turisták ki is használnak. A gyalogos túraútvonalak vezetése remek, kiválóan jelzettek, iránymutató táblákkal vannak ellátva. A Kis-Strbac keleti oldalán még fedett kilátó is van. A turista forgalom ellenére, ezen útvonalak egyelőre nincsenek – elérhető módon – turistatérkép formában dokumentálva.

A fenti példa alapján látható, hogy van megoldás ilyen esetekre is, csak hosszasan utána kell járni. Kérésre, az általam rögzített „csiganyálat” GPX formátumban meg tudom küldeni. (elérhetőségem: peter.nagi@t-online.hu)

Nagy Péter

Nagy-Strbac-csúcs, háttérben a Dunatölgyesi-öböl

Nagy-Strbac-csúcsról a Nagy-Kazán-szoros

A dunai táj mellett az élénk táruló tavaszi növényekben is gyönyörködtünk. Ez itt a kakasmandi-kő, melynek lepelszirmjai ezen a vidéken fehérek. A képen „kítárulkozva”, beporzásra alkalmas állapotában láthatjuk, melyet a hátrahajló szirmai jellemenek. A népryelv emiatt kurvavirágnak nevezi

A Nagy-Strbac sziklás oldalán lejövet egy hangelatos útvonalon ereszkedtünk le a dunaparton lévő parkolóba. A kép előterében a Nagy-Kazán-szoros látható. A határfolyó balján Románia, jobbján Szerbia hegyei magasodnak a víz fölél, amelyek túránk célpontjai voltak

A lélek és a vers találkozása

Turistalapban nem szokás irodalmi műsorról írni. Amiről szólni kívánok, mégiscsak az egyesületi harmonába kívánczok. Az történt, hogy a tervezett túrát elmosta az eső és tartalmas közösségi időtöltésre vágytunk. Ekkor, a főszervező Mályi József felajánlotta készülő előadó estének „nappali” változatát, melyben Ady Endre élete, munkássága és természetesen versei hangzottak el.

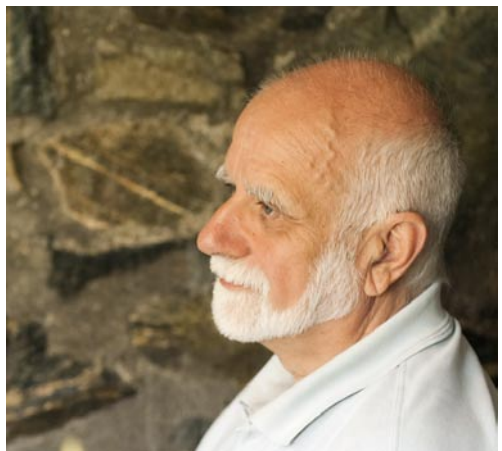
Nem vagyok egy verselő alkat. Diákkoromban verseket tanulva, elemezve mindig azt kellett szajkóznom, amit Czine Mihály, Szerb Antal és a többi neves irodalomtörténész gondolt, publikált az adott műről. Nekem mit jelentett – ha egyáltalán megértettem és felkeltette az érdeklődésemet –, az nem számított. Emiatt-e, vagy amúgy is tehetségtelennek bizonyultam az irodalom eme ágát illetően, alig olvastam verseket. Ellenben a költeményeket neves előadók tolmácsolásában mindig szívesen meghallgattam.

A panzió közösségi helyiségének előkészítését követően, kíváncsian vártam a lélek és a vers találkozását. Ami hamarosan bekövetkezett, szinte Ady Endre „korba” helyezését követően azonnal. Kedves túratársaim bekapcsolódva a szavatokba, bensőséges légkör alakult ki a teremben. Volt, aki mélyen áhítatal, mások elgondolkozva élték át az eseményeket.

Talán most, ezen a rögtönzött irodalmi délelőttön, Mályi József agyán keresztül, immáron „érett” fejjel értettem meg Ady Endre költészetét. Azt az irodalmi csodát, amit megértetni középiskolás diákkoromban – azóta egyetemi katedrán oktató egykori tanáromnak nem sikerült. Talán olcsó poén, valószínűleg emiatt lettem műszaki szakbarbár.

Különös, nekem ekkor „fotózhatnékom” támadt. Zajos masinámmal, járkálásommal zavarva az előadást, szerencsére nem rontottam el a kialakult hangulatot. Az alábbi képek felidézésével emlékszem vissza a nagyszerű irodalmi délelőltre.

Nagy Péter

Al-dunai barangolások

Mottó: A túrázás nemcsak sportélmény, hanem egyútt kell járnia a hely adottságainak megismerésével – főként, ha azok a „dicső” múltat is idézik.

Süvítő szél és hószakadás közti pár perces „nyugalom” közepette, a 100 éves a borszönyi sísport túraállomásán, a Csóványos tetején Mályi Józsi megkérdezte, volna-e kedvem áprilisban lemenni az Al-Dunához. Első pillanatban azt gondoltam – milyen „kedvező” pillanatban szól, de a következőben már „soha jobb alkalom” címmel igent mondtam.

Utazásunk herculesfürdői kitérővel Dunatölgyesre

Április 1-én, 6 óra 45 perckor indult a 12 fős gépkocsi konvoly. Az út során külön-külön szakadozva Szeged – Nagyszentmiklós – Lugos-Karánsebes – Herculesfürdő – Orsova – Dunatölgyes útvonalon haladtunk. Amelyről azt érdemes tudni, hogy a Makó melletti határátkelés ajánlott – aki nem akar a kamionok között rodeózni Aradig. Utunk során Karánsebes környékén lett változatos a táj az Érchegeység ormai miatt – Herculesfürdőtől mintegy 40 km-re álltunk meg egy kilátópontnál – ahol az Almás-hegységet nyugatról, a Godjant keletről csodálhattuk meg a az út során a verőfényben.

Ezután futott be autónk, találkozva a többiekkel a herculesfürdői – egykor reprezentatív állomásra. Amely, bár csak árnyéka a régi „eleganciának”, mégis kitűnik a királyi váróval, az arányos és díszes peronnal, nem utolsósorban a környezet bánáti fekete fenyőss erdejével, a Domogled masszívumával és a Csernavölgy festői fekvésével.

Ez a mára villamosított vasútvonal a XIX. század végére – Baross Gábor minisztersége alatt – épült ki teljesen. Összekötve az akkori királyi Románia Szörényvár (Turnu Severin) városát – amely már Zsilvásárhely (Tirgu Jiu) irányába belső Románia felé tart. Azelőtt a Budapest – Temesvár – Orsova fővonalon igen tekintélyes forgalom volt a közeli Orsova kikö-

tője és a balkáni exportútvonal miatt. Visszatérve a vasútállomásra, még a nyomai fellelhetők voltak a „békebeli” világnak. A kovácsoltvas korlátok, a „foltosan” is dekoratív épületegyüttes a kupolával – egyszóval méltó volt az állomás a történelmi Magyarország egyik legkedveltebb fürdőhelyének megjelenítésére. Nyugodtan állíthatjuk, hogy Herculesfürdő Európa egyik legkedveltebb egykori fürdőhelye volt.

A fotózás után behajtottunk Herculesfürdőre, amely során a meglehetősen jellegtelen és „kár szétnézni a közvetlen környezetben” jeligré a „történelmi negyedig” meg sem álltunk. A Hercules szobortól nem messze parkoltunk le, megcsodálva a kerek katolikus templomot, ahol volt magyar felirat is: „adakozzunk” – ami a templomért megéri. A szép fürdőépületek amolyan „Patyomkin falvaknak”, épületeknek tűntek. A homlokzatuk rendbe volt hozva, de se ajtó, se ablak. A hévíz gőzölögve csordogál keresztül az üres medencéken, a sít és szemét tölti ki a teret a fürdővendégek helyett.

Továbbmenve, átkelve a hídon az egykori üdülőváros központjában a Parkban sétáltunk, ahol volt nyoma a törődésnek. Szép a körpavilon, ahol egykor a KuK mundérijában fújták az üdülőközönség szórakoztatására az indulókat, walezereket, polkát és a csárdást is.

A kitett útbaigazító táblákról megtudtuk, hogy már a rómaiak is (Aqua Herculanea) itt gyógyították magukat az I–IV. században. Utána az osztrák barokk építészet mesterei építették fel a XVIII. század végétől a mai fürdőtelepet. Majd a NAGY UNIÓ (értsd: antant hatalmak) jóvoltából újra román kézre került Dácia kincse a román történetírás szerint.

Ha a múlt gazdag emlékéit elevenítjük fel, fontos megemlíteni szeretett királynénk Sissi és férje a Ferenc Jóskává szelődült „jóságos” uralkodót, aki hazánkba jöve így hódolt népének: „minden szép, minden jó, mindennel meg vagyok elégedve”. (Bárcsak ezt mondanák az EU-s politikusok). Márpedig az uralkodói pár gyakran járt itt – róluk fürdőt is neveztek el, hasonlóan a Szapáry fürdőhöz. Itt komponálta

Herkulesfürdő az Osztrák-Magyar Monarchia egyik leggazdagabb és leghíresebb fürdővárosa volt

Parzeller Jakab a magyarrá vált osztrák atyafi a Herkulesfürdői emléket, amelyre Zerkovitz Béla költött szöveget. A zeneszerző épp itt a 33. gyalogezred karnagyaként vezényelt a zenekioszkban. A fürdőtelep a magyar Államkincstár tulajdonában volt, a fürdőpavilonok építése a magántőkén kívül döntő mértékben a Temesvári Takarékpénztár beruházása volt. Itt született Lázár Mária színésznő a 30-as évek sztárja, akivel e sorok írójának is volt alkalma találkozni.

Itt forgatták a Herkulesfürdői emlék című filmet, Ragályi Elemér világhírű operatőr, ill. Dajka Margit, Lázár Mária szereplésével. Rendszeres vendég volt Mikszáth Kálmán, de megfordult Ady Endre is, ill. a Nyugat nemzedékének kiválóságai.

Bár a hévforrások elemzését a XVI-II. század végén először egy bécsi orvos végezte, a következő évszázad közepén a magyar arisztokrácia, elsősorban Bánát polgársága „fedezte fel” gyógyhelynek és lett a társadalmi és fürdőélet központja – a legnagyobbak között – a Monarchiában. A honvédségnek is volt itt kórháza, ahol az I. világháború betegeit is ápolták.

Jeles magyar fürdőorvosok sora tevékenykedett itt, a közlekedés kiépülésével már a szélesebb társadalmi rétegek is részt vehettek a hely „áldásaiban”. Nem kis szerepe volt ebben a kedvező, zónarendszerű vasúti díjnak, Baross Gábor a „Vasminiszternek” köszönhetően. A viszonylag olcsóbb hajójáratoknak, amely Pestről, Pozsonyból és Bécsből a MEFTERT és a DDSG jóvoltából közlekedtek – egészen Galacig – a román jól fizető üdülőközönsgét is megcélozva. A közlekedést Orsovától a fürdőhelyig társas kocsikkal és fiákerrel oldották meg, amelyekről a századforduló körül lassan áttértek az autókra.

A szálloda és a szanatórium pavilonok is a századfordulóra épültek ki, elegáns étteremekkel, mulatókkal, kis panziókkal, amelyekben ki-ki pénztárcája szerint kúráltatta magát. A vendéglétszám rohamosan nőtt, ami 10.000 feletti volt a háború előtt. A vendégek min. 1 hetet töltöttek el, azonban egy kúra ennél több volt (min. 3 hét).

A településnek 1910-ben alig 600 fő állandó lakosa volt – többségében magyar, kevés száz, elenyésző román kisebbséggel. Amely most 6.000 fő feletti román többségű és 91 fő magyar nemzetiségű lakost számlál.

A napsütés lassú alkonyodóba ment át, mire az orsovai-öblöt megkerülve Dunatölgyesre érkeztünk a hegy aljában „fészkelő” szállásunkra. A tiszta, bár spárta módon felszerelt panzióknak fénypontja az üvegfalú ebédlő volt a kandallóval, amelyet tiszteletünkre be is gyújtottak. Szükség is volt a jó melegre, mivel hajnalra a zero közelébe süllyedt a hőmérséklet.

Este egy bátor Csipet-csapat vacsora utáni sétára vállalkozott – le a Dunához –, ahol majdnem a hegyfokig jutottunk el a Hold hűvös „mosolyával” kísérvé. A szemben lévő Mirocs-hegység, valamint a „mi” oldalunkon lévő Kazán-szoros határoló sziklaszoros árnyképe amolyan igazi vad és sejtelmes árnyként terültek szét a felhőkön áttörő holdfényben.

A Dunán és fölötte

Másnap Igazi attrakcióval indult a program. Egy motoros bárkával vágunk neki a Duna hullámainak – igazi áprilisi szeszéllyel fűszerezve utunkat, ahol szél, rövid permet és verőfény egyaránt jutott a tisztelt „publikumnak”. A jobb parton láttuk Traianus császár monumentális emléktábláját, a balon Decebal király kőbe vésett szobrát. Haladásunk egy újonnan ácsolt stégnél szakadt meg, ahol egy igazi rejtélyes történelmi helyszínre léptünk be, a Veteráni-barlangba. Ez a hely a látszat ellenére igen „forgalmas” volt, az őskori barlangi hiéna csontjaitól az utolsó török háborúig (1788). A nagy teremmel büszkélkedő barlang – amelybe reggel besüt a nap – a középkortól kezdve egy erődrendszer része volt. A barlang előterében sáncok, ill. védőfalak húzódtak kiépített ágyúállásokkal. Ne felejtjük el, hogy akkoriban a Duna 33 m-rel lejjebb folyt, volt hely e létesítményeket kialakítani.

Amit a turista manapság láthat az egykoron híres fürdőhelyről

Háttérben a kerek katolikus templom, ahol volt magyar felirat is: „adakozzunk”

A Veteráni-barlang bejárata kb. 5m-rel van a felduzzasztás utáni Duna vízszintje felett. Katonai jelentősége miatt Európa első feltérképezett barlangja. Nevét Veteráni Frigyes osztrák tábornokról kapta

A barlang felett helyezkedett el Peth vára, amelynek ma nyomát sem látjuk. A török 1524-ben elfoglalta, utána az enyészeté lett. A Duna mentén elhelyezkedő nagyobb várak, erődítmények Nándorfehérvár, Pancsova, Kevevára, Szendrő, Galambóc, Szt. László vára, Drenkó vára, Szőrényvár a tatárjárás utáni védvonal része volt (IV: Béla királyunk kezdeményezésére). Feliülről lefelé végighúzódtak a Duna folyam mentén, amelyek döntő szerepet játszottak a török birodalom terjeszkedésének fékezésében.

A felszabadító török háborúban – a Magyar Korona országainak török megszállást véget vető hadjárat része volt, amely a Karlócai békével zárult (1699) érintett volt Al-Duna vidéke. Csak 1717-ben került vissza a Bánság és Krassó-Szőrény megye a királyi Magyarországhoz. A XVII. sz. végi harcokban (1692) volt jelentősége az erődbarlangnak, ahol egy zászlóaljnyi erő 8 ágyúval (kb. 300 fő) 35 török sajkát tartott vissza az osztrák és magyar legénységből álló védők. A védők 45 napig hősiességgel folytattak a barlang „tetejét” is elfoglaló török szárazföldi és vízi haderővel, a harcot azonban a lőszerhiány miatt fel kellett adniuk. A szabad elvonulás ígértét megszegve fogságba estek és Veteráni tábornok „váltotta” őket ki – akiről a barlangot elnevezték. (Akkor sem érdem szerint mentek a dolgok...)

A második „barlangi csata” 1788-ban volt (II. József uralkodása alatt), a törökök betörése miatt, amikor Adam Maovec szds. 700 főnyi erővel, 11 löveggel vissza tudta verni a 8000 fős török hadtestet. A természeti képződmény a szomszédos Ponyikova barlang adta lehetőségeket kihasználva még erősítést is kaptak az 1660 m-es víznyelő barlangon keresztül, miközben a fejük felett a török „strázsált”.

Bár feladták a barlangot – ezúttal szabadon elvonulhattak – mivel nagyobb osztrák erők a térséget megszállták.

A visszaúton a szeszélyes április, széllel és vízpermettel köszöntött minket, amolyan húsvéti locsolás formájában. Kandallós ebédlőnkben elköltöttük az ebédet, majd egy kis pihenő után a Kazán-szoros tetejére hágtunk a kaptatókkal, töborsorokkal és karsztos felszínekkal tarkított utunkon. Megérte a fáradozás, mivel a sziklaperemről láthattuk a Duna hol keskeny, hol az öblözetekben kiszélesedő csillogó szalagját.

Hajókázás közben készített felvételek. A Nagy-Kazán-szoros, Poničeva-barlang bejárat, Mrakónia kolostor a Kis-Kazán-szorosban

A távolban a fehérségben díszló Godján és Domogled ormái voltak felismerhetők.

A bátrabbak a bozótosokon át-gázolva a sziklatömb nyugati végéig is elmerészkedtek – ahol a vén Duna – ezúttal kiszélesedve mutatta „bájjait” Donji Milanovac felé. Az alattunk lévő meder a legszűkebb, 150-180 m széles, a duzzasztás mértékétől függő mélysége itt a legnagyobb, max. 80 m! A rómaiak a Kazán-szorosról felfelé Isternek – ettől délre Danubiusnak „becézték” a folyamat. Nem véletlenül, mivel a 134 km szoros (Európában a leghosszabb) csak ritkán, állati erő bevonásával volt hajózható. Kilenc ismert zátonyos, gyors áramlású zúgókat kellett leküzdeni, mint pl. a Greben, Tachtalia, Izlas, Síp stb. Ezeken a szakaszokon 18 km/h sebességgel rohant a Duna, próbára téve a vizek népét.

El kell olvasni Az Aranyembert – a XIX. századi állapotokat kitűnően írja le Jókai.

A lenyugvó nap fényében ereszkedtünk le a csendesedő Duna menti szállásunkhoz.

A szerb oldalon túrázunk

Másnap a Mirosz-hegység volt a cél. Romániából Szerbiába menet átkeltünk a Vaskapu I. erőmű gátján. Láttuk az ösztetorlódó hullámokat, a hajószilipet. A hatalmas gát elzárja az utat a viza, a híres királyi hal elől, mely egykor az uralkodók lakomájának fő étke volt. A paksi halászok 1962-ben még fogtak vizát. Az április nem hazudtolta meg magát – a napsugarat sűrűn váltogatta hódara fergeteg, vagy alacsonyan szálló esőfelhő. Golo Brdo csendes tanyáról elindulva egy szép bükk erdőben kapaszkodtunk fel a Kis-Strbac-csúcsára (626 m). Rozoga kilátójából körülnézve, valóban a szürke és fehér 50 árnyalatát tapasztalhattuk a hófedte Godján és a

Szerb-érchegység komor ormai között. Innen volt kilátás a széles orsovai-öbölre, ahol a duzzasztás miatt a víz „felkúszott” a dombok lábaihoz. Láttuk innen a Duna menti kolostort, amelynek helyén egykor jelzőállomás volt. Annak idején gömböckel, zászlókkal „terelték” a hajósokat a Kis-Kazán-szorosban. Utunk a sziklák peremén vezetett egy jó darabig, alatta titokzatos mélységek, szakadékok, majd egy balforduló után az erdőben folytatuk kidőlt fákkal tarkított (tor) túránkat a Nagy-Strbac felé.

Ketten feladva a következő csúcshódítását (főként a fáradtság miatt), a Duna felé vettük az irányt. Kihasználva a kisütő Napot lepihentem – ez oly jól sikerült, hogy elaludtam. A hódára kopogása, meg a süvöltő szél ébresztett fel. Utunkat dideregve folytattuk az egyébként víznyelőkben és forrásokban gazdag vadregényes völgyben, lélekmelegítőért kocsma után sóhajtozva.

Boldogságot okozó füstöt érezve egy kis hegyi tanyára jutottunk, ahol az erdőszívélyesen fogadott. Az óhajból valóság lett, forró gyógyteát és saját készítésű lepényt kaptunk száraz juhtúróval. Ezt hívják soha jobbkor történetnek! Az erdőszív kedvességét a nálunk lévő déli gyümölcscsel viszonztuk, felmelegedve a forró sparhelt mellett. Ezután már se fázás, se nyavalygás, vidáman kacskaringóztunk le az öreg folyam mellé. Közben egy lélekkel sem találkozva megcsodáltuk a kis vízeséseket, a sziklatornyokat. A Természet is kegyes lett hozzánk, mivel előbújt a félénk Napocska és kezdte ontani a langyos sugarait. Egy szép autós pihenőben vártuk a többieket, kik hamarosan meg is érkeztek.

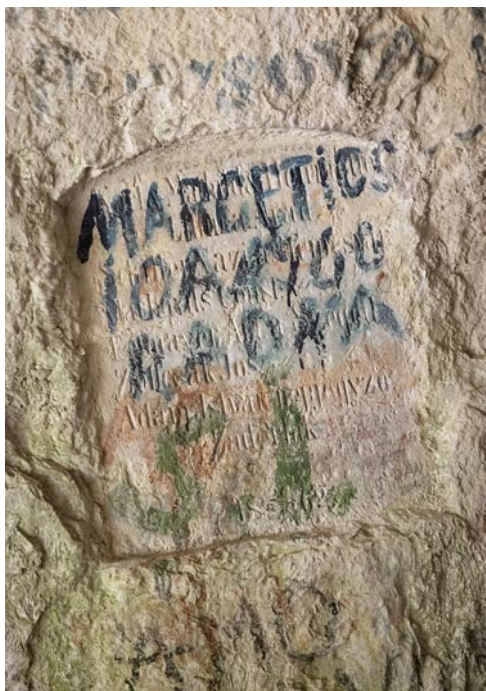
Dunatólgyesre visszaútnban ismételen kereszteztük az egykori történelmi határfolyót a Csernát, amelynek közelében rejtették el Kossuthék a koronát, ill.

A mostoha időjárás ellenére is csodálatos dunai táj madártávlatból, a szerbiai Mirocs-hegység szikláiról lepillantva

A Rabló-barlangban (Grotta Haiducilor)

találták meg 1853-ban. Ennek emlékére kápolnát is emeltek – amely most a víz alatt alusza örök álmát. E tényről az orsovai katolikus templomban emléktábla emlékezik.

Este gyertyafényes vacsora és kandallótűz tette még emlékeztetéssé ezt az élménydús napot (hála konyhatündéreinknek).

Herkulesfürdői kalandozások

A negyedik nap kettévált a csapat. A „bátrabbak” a Domoglednek vágtak Orsováról, magam amolyan „hölgyprogramot” szervezve Herkulesfürdőnek vettem az irányt, meg sem állva a „történelmi” központig. A hölgyek kipróbálták a római kori fürdőt és wellnest. Icukával a közelinek mondott barlangokat látogattuk meg. Az első a Gőz-barlang – mint kiderült, igen magasan a várostól viszonylag távol esik. Érdekessége az, hogy „központi fűtéssel” rendelkezik – köszönhetően a termális karsztjelenségek utóhatásainak, amelyek során a feltörő gőzfelhő befűti a barlang nagy termét. Korábban több járata is lehetett, de azok eldugultak. A méretek így is imponálóak voltak.

A barlang tetejéről végig láthattuk a Cserna erdős kanyon völgyét, valamint a határoló sziklamasszívumokat. Bár kacskaringós és meredek út vezetett fel ide, a látvány miatt megérte. Visszafelé a Rabló-barlang került sorra, amelynek meleg oldalterme – a kiváló fémes kristályokkal és denevérkolóniákkal – nem mindennapi látvány volt. Érdekesekek voltak a XIX. századbeli magyar bevésések, bizonyítékkul szolgálva arra, hogy itt „magyar világ” volt a javából – kórházastól, panzióستól, zenekioszkostul együtt! Sajnos több régi felirat románul át volt vésvé-firkálva – érthetetlen, hogy miért.

A továbbiakban a közelben lévő mesterséges tavat néztük meg, melynek gátja felett ipari sikló van a kis kőbányához. A tó mintegy 5 km hosszú smaragdzöld óriáskigyóként tekereg az ormok lábainál. Visszafelé elhagyva a tavat a Scorilló forrásig meg sem álltunk. Amelynek 58 °C-os vize táplálja a két apró medencét, mely igazi néplavór benyomását kelti. Tekintettel arra, hogy az idő komor arcát mutatta – nem sok fürdőző volt. Jómagam 20 percet töltöttem a csodaforrás vizében, utána megmártózva a „jeges” Csernában – valóban örök ifjúság érzésem volt – a fáradság helyett

csodálatos frissesség öntött el. A helybeli idős úr figyelmeltetett, hogy a rádiomos víz a továbbmaradás esetén nem feltétlen gyógyító hatású. A hölgyek csak nézték a fürdőzőket, majd a helyi kertvendéglőben a mics örömeinek adták át magukat és természetesen a sörnek. A délutáni szürkületben tértünk vissza a szálláshelyünkre főzőcskézni és vártuk a Domogled meghódítóit, akik ha későn is, de megérkeztek...

Újabb herculesfürdői kaland

Az ötödik napon, amelyet lazításnak szántunk – ismét Herkulesfürdőnek vettük az irányt. Tettük ezt azért, hogy a többiek is élvezhessék a hely varázsát fürdőstül, barlangostul, sörözéssel együtt.

A túrát magam vezetem, majdnem ugyanazon az útvonalon – Gőz-barlang, Rabló-barlang, Cserna-víz-tároló, ismertette a természetföldrajzi „specifikumokat” – végül célul tűzve a Domogled Nemzeti Pakhoz tartozó Szeles-vízesés meghódítását. A kapott szép kivitelű ismertető igen vonzó és rövid sétát sejtetett a 3,8 km-es Csernától mért távolságot tekintve. Nem is szerettem volna igénybe venni az előző nap úgysis elcsigázott társaságot, amikor szembesültünk a zord valósággal: igen meredek, amolyan zergeösvényen kellett felkapaszkodni. (Társaim nem foglaltak imáikba. Magam is átkozódtam magamra egy ideig...)

Végül is egy valóban megragadó kilátópontnál – egy valódi szikla tornyokkal tűzdelt helyen a csapat nem ment tovább. Csak 2 vagabund kollegánk (Pethő Ági és Botond) érte el a vízesést, mely mögé be is mentek. A Szeles zuhatag 40 m magasról zúdul le 2 sugárban ívesen a fennsíkrol, egy katlanszerű völgy végén. A vízesés távoli látványa talán kárpótolta azokat is, akik a sziklatornyokig jutottak.

A terület a 64.000 ha-os Domogled Nemzeti Park része, amely botanikai, zoológiai és geológiai ritkaságok „élő” gyűjteménye. Példaként említhető a rendkívül gazdag növényvilág, a kosbor, az orchidea, a páfrány félek fajgazdagsága, amely kimagasló az európai főórát tekintve. Az állatvilág is fajgazdag. A barnamedve, a hiúz, a farkas őshonos ezen a vidéken. Nem is beszélve a hullófaunáról, keresztes vipera és a sokkal erősebb mérgű – színe miatt – homoki vipera miatt. A szirti sas is itt fészkel a sólyomfélékkel együtt. A területen folyó gazdálkodás a tipikus

A Gőz-barlang (Grotta Aburi)

A Scorillo forrás 58°C-os vize táplálja a két kicsiny medencét

A herkulesfürdői néplavór. Kényesebb társaim elszörnyedtek a látottakon, pedig a kellő hőmérsékletre lehült gyógyforrás vizében ücsörögve, majd a hideg Csernában megmártózva örök ifjúság érzésem volt

hegyvidékre jellemző legeltető állattartás az uralkodó. Amolyan ökológiai jellegű, természetközeli gazdálkodás a mértékadó.

A kilátóhelyről egy kőomladékos „mezőn” keresztül vágva egy kellemes patak völgybe érkeve, duzzasztókat, mini „csőturbínákat” felfedezve ereszkedtem le a kiinduló helyre. Innen a Scorilló forrásokhoz mentem kiáztatni sajgó porcikáimat, élvezni a román kertvendéglő vendégszeretétét.

Hazafelé az idő is elszorodott, szürkéséget és esőt borított a tájra. Mivel nem volt nagyon késő, Orsován megálltunk vásárolni és bementünk a modern katolikus templomba. Maga a város Új-Orsova, 3 km-rel feljebb telepítették a 33 m-es duzzasztás miatt. Az egykori Orsova, mint a legdélibb magyar város és kikötő 5.000 feletti – főként magyar és szász lakosával – méretéhez képest fontos szerepet játszott a dunai hajózásban. Itt működött a MFTRT (Magyar Királyi Folyam és Tengerhajózási Részvény Társaság) fő javító műhelye, a MÁV-nak fűtőháza, a DDSG-nek kirendeltsége. Román nyersanyagra alapozva petróleumfinomító is működött. Itt volt bázisa a KuK dunai flotillájának és a határvadász alakulatnak is. A közút, a víziút és a vasút találkozása darukkal, rakparttal igazi mai értelemben multimodális jellegű átrakóhely volt.

Jelenleg 13.000 fő döntően román lakta a város, magyar nemzetiségű elvétve, de akad. (Lásd katolikus templom, így múlik el a világ dicsősége...)

Folytatva utunkat Orsováról, szemben a Miroc sziklában gyönyörködhattunk. Még az egykori jelzőállomásnál, a jelenlegi ortodox kolostornál is megálltunk. A Duna másik oldalán a Derdap Nemzeti Park helyezkedik el, közel ilyen nagyságrendű és adottságú területtel. Ahol Lepenski Vir, a kőkorszaki kultúra Európa egyik leggazdagabb lelőhelyének tekinthető.

Húsvét vasárnapján este, amolyan gyertyafényes ünnepi vacsora volt – ismételt hála a konyha Tündéreinek – ezúttal sem kihagyva Bachus örömeit.

Amikor esős az idő – Ady Endre és egy sikertelen barlangtúra

Az utolsó napunkon a mélyen szálló szürke fellegek nem sok jóval kecsegtettek. Túratervünk kútba esett – viszont mindenkinek jól esett a nem korai ébresztő.

Irodalmi est helyett délelőtt tartott Mályi Józsi amolyan rendhagyó irodalomórát. Ady életével, szerelmeivel és nem utolsósorban verseivel rukkolt elő, bevonva a tisztelt hallgatóságot is a verselésbe és a történetek kommentálásába.

Ébéd után – bár szemer kélt az eső – Botondot és Hajnalkát rá tudtam venni, hogy menjünk el a Ponyikova-barlang szárazföldi kijáratához, mivel korábban volt szerencsém végigjárni. Kocsival vágunk a rövid útnak és kb. 5 km-re a Ponyikova-völgy hídjánál leparkírozva a kanyonszerű völgybe sétáltunk. A látvány egy duzzasztott kis tóval és egy szűkülő sziklaszorossal lepett meg, amely egyre meredekebb és csúszósabb mászást igényelt, hogy a barlang széles szádáját elérjük. Egy beszakadt barlangrészen át-mászva igazi fortyogóhoz értünk, ahol lent a patak tört utat magának a barlang felé. A gond a mélység és a csúszósság volt. Megpróbáltunk a sziklák alatti törmelékkúpon leereszkedni – sikertelenül. Mivel az sziklameredélyben végződött, így nem tudtunk a barlangba bemenni. Mindösszesen 10 m áthidalására lett volna szükség a patak 4°C-os vizében derékig gázolva. Sűrűn fotózva szárnyaszegetten tértünk vissza tudva azt, hogy a dunai bejárat felől talán idejuthattunk volna. Az osztrákok 1692-ben a barlangon keresztül kaptak utánpótlást a törökök talpa alatt. (Fent a már említett Peth vára volt, amelyet elfoglaltak.)

Este a búcsúvacSORA volt, kedélyes légkörben, igazi baráti hangulatban és nem hiányzott ezúttal sem a kandallótűz és a gyertya az asztalon.

Hazafelé

Tekintettel arra, hogy az esőzés miatt súvadások és úttorlaszok keletkeztek, szépreményű terveink – a Néra kanyonjának bejárása – elmaradt. Az út viszszafele ugyanazon útvonalon vezetett – amely így is érdekes volt Karánsbesig, majd Lúgoson rövid sétát téve a Temes mellett – Lajos is találkozhatott szeretivel. Verőfényben jutottunk ki az Alföldre, innen egy kávészünettel haza.

Meggyőződés, hogy a történelmi vonatkozású hely, a vad, ugyanakkor megragadó táj mindenkiben maradandó emléket hagy.

Köszönet, aki megszervezte!

Útban a Ponyikova-barlang szárazföldi kijáratához

Ez az Orsován épült modern formájú katolikus templom őrzi a Szent Korona elrejtésének emléktábláját

A 2004. május 1-én elhelyezett emléktábla magyar, német és román nyelvű. A magyar felirat van bemutatva

Dr. Dezsény Zoltán
fotók: Fekete Botond, Mályi József,
Nagy Péter

Vadregényes Szigetköz

Ha az időjárás nem is volt olyan kegyes hozzánk, mint a tavalyi és tavalyelőtti május elsejéken, de a létszám (összesen 52, ebből 5-en Sepsiszentgyörgyről és ketten Csíkből) ennek ellenére 17 egységből álló „flottát” eredményezett. Egész éjjel tartó, napközben is ránk köszöntő eső ide, „zimankós” hajnalok amoda, a program szinte maradéktalanul megvalósult, ha pedig beborult, a résztvevők jókedve ragyogta be a napot.

Egyik percben mennyország, másiban pokol

Szigetköz: csodálatos, elvarázsolt világ. Sok rejtett kincs, amit csak úgy tudsz felfedezni, ha önerőből bevezel; ide még nem jutott el a civilizáció romboló ereje. Itt békében élnek a madarak, csak a csónak nesztelen suhanása ébreszti őket fel, ha arra téved egy hajnali kíváncsiskodó. Még mielőtt felkelne a nap, megindul a madarak koncertje; egyre több különböző hang csatlakozik, elbűvölő kavalkádót hozva létre. Mintha minden élőlény azt akarná kifejezni, hogy milyen boldog, mert egy újabb gyönyörű nap vár rá. Hálaéneket zengnek a madarak a természetnek, fáradhatatlanul csivitelnek, csacsognak és trilláznak. Senki sem akarja túlkiaabálni a másikat, és nem is az a célja, hogy megmutassa, neki van a legszebb hangja. Egyszerűen csak dalol, a létezés örömeért. Mintha valami láthatatlan karmester irányítaná őket, tökéletes a harmónia, sehol egy melléütés vagy félrecsúszott hang. Pedig rengetegen vannak, elképzelhetetlen, hol

bújik meg ez a sok dalos madár, mintha egy teljes zenekar lenne, minden irányból szól az éteri muzsika. Megunhatatlan.

Ahogy elindulunk a vízen, itt-ott előbukkan rejtkehelyéről egy madár, néha csak néz ránk meglepetten és méltóságteljesen továbbbúszik, máskor riadtan repül fel, lehet, kicsinyeit félti. Igyekszünk nem zavarni őket, csendben továbbvezünk, miközben minden érzékszervünkkel szippantjuk magunkba a természet csodáit. Finomabbnál finomabb illatok suhannak el mellettünk, nem is tudjuk beazonosítani, melyik virágról jönnek. Hajunkat gyöngéden cirógatja a szellő, bőrünket felfrissíti a víz kellemes hűvössége. Nem győzzük magunkba szívni ezt a sok szépséget, minden kanyar újabb és újabb élményt rejt. Harsogó zöld lombkorona borul ránk, alagútszerűen összeszűkül a folyóág, egyre keskenyebb, már azt hisszük, nem is lehet továbbmenni, a víz is egyre sekélyebb, néha

megfeneklik ladikunk, de nem adjuk fel, hajt a felfedezés vágya. Egyszer csak már nem lehet evezni, muszáj kiszállni és átmenelni a csónakot az akadályokon, de ez sem szegi kedvünket. Különös formájú fák mellett úszunk el, mintha apró szobrászok faragták volna őket: a hódok szorgalmas serege teljesen lecupaszította törzsüket, sok fa már alig áll, mások vízbe dőltek, van ahol csak egy csonk maradt. Alig hagyja el számat a kívánság „hódot szeretnék látni”, máris előbukkan az úszó farkas mögül egy szép nagy példány és ijedten szalad ki a partra. Aztán csak lompos farkát lehet látni, majd teljesen eltűnik. Micsoda meglepetéseket tartogat számunkra ez a hely!

Később egy hattyú tűnik fel és csodálkozva figyeljük, ahogy egyre közelebb enged magához, a félelem legkisebb jele nélkül. Aztán egy vadkacsa úszik el

radicsombeli állapot, mert a nap elbújik és haragos felhők gyülekeznek fölöttünk. Egyre sötétebb az ég, a madarak is elhallgatnak, nyomasztóan nehezedik ránk

a vihar előtti csönd. Mintha minden állat elmenekült volna, az egész folyó némán várja, hogy nemsokára lecsapjon az égiek haragja. Mi is mérlegeljük, lehet, jobb lenne valahol kikötni és menedéket keresni, még amíg van hol, de aztán úgy döntünk, már csak egy óra van hátra a következő táborhelyig, azt vizesen is kibírjuk.

Alig indulunk el, elered a zápor is. Kezdetben csak ijesztget, itt-ott egy nagyobb csöpp, aztán belemelegedik, és mintha egyszerre zúdulna le ránk minden víz a fekete felhőkből. Csak jön és jön és jön, mintha sose akarna véget érni, keményen csapkodja vállunkat az eső; hirtelen lehül a levegő,

kezünk majd ráfagy az evezőlapátra, de nem lehet abbahagyni, nem lehet megállni. Szinte egyik percről a másikra besötétedik, félelmetes villámok cikáznak körülöttünk – nem jó ilyenkor a nyílt vízen lenni. A zuhogó esőtől csónakunk alján egyre magasabb a víz, folyamatosan merni kell, de az evezést sem lehet félbehagyni, mert feltámadt a szél. Vadul csapkodják a hullámok a kenut, teljesen ki vagyunk szolgáltatva a természet kénye kedvének. Hiába van rajtunk esőkabát és nadrág, vízhatlan cipő, ekkora viharban mindez semmit sem ér – locsog rajtunk minden. A parton sehol egy tető, ami alá be lehetne húzódni, de most már hiába is kötnénk ki, ilyen vizes ruhában megfáznánk egy helyben állodgálva. Nincs más választásunk, szembeszegülve a természet erőivel, az arcunkba csapódó esővel és egyre erősebb széllel – haladni kell. Azt hisszük, már túl vagyunk a nehezen, amikor bekerülünk a vihar központjába. Jégeső zúdul ránk, sorozatlóvészként kopog a sok jégdarab a csónakon. Már se nem látunk, se nem hallunk, csak megszállottan evezünk, az adrenalin zakatol vérünkben, minél hamarabb ki akarunk jutni ebből a pokolból. Soha életemben nem éreztem magam ennyire kiszolgáltatottnak. Ilyenkor ébred rá az ember, milyen kicsiny kis porszem a tomboló természethez képest. Nem tiszteljük a természetet, azt hisszük, mi emberek erősebbek vagyunk, de mindig bebizonyosodik az ellenkezője.

Ahogy ezen filozofáltam magamban, sikerült kikerülni a vihar centrumából, fokozatosan enyhült a jégeső, már a hullámok se csapdostak olyan vadul, kezdett alábbhagyni a felhőszakadás. És ahogy ez a mesékben lenni szokott, minden jó, ha a vége jó: mire elértük a táborhelyet, a felhők mögül kikanalított az első napsugár. A csónak még tele volt jéggel, ólomsúllyal nehezedett ránk a sok vizes ruha, de már mosolyogva néztük, ahogy hatalmas szívárvány ragyog fel az égen.

**Kedves Annamária
fotók: Domokos Attila, Kalmár Béla**

Az EKE Várában jártam

Kedves brassói barátom, Nádudvary György és felesége Marika arról tájékoztatott „Erre a szép eseményre nem tudunk menni, reggel indulunk autóbusszal Hollandiába, egy hónapra, persze ha a Jóisten is úgy akarja. Nyilván Mindanniatokat szívesen várnak az EKE-napokra.” A továbbított levélben lejjebb lapozva olvasom, miről is van szó: az Erdélyi Kárpát-Egyesület országos vezetősége szeretettel várja a természetbarátokat, az EKE tagjait 2015. május 8–10. között az EKE Várába, hogy együtt emlékezzünk 1891. május 12-re, az egyesület tevékenységének kezdetére. Ünnepejünk együtt az EKE Napján, tervezzünk jövőt a szervezetnek, építsük a természetjárás, a honismeret és a környezetvédelem útját magunk és utódaink számára.

A tartalmas programleírásban magyarországi, pontosabban egri vonatkozású esemény is szerepelt: még-hozzá ünnepélyes zászlóátadás. „Berecz Máttyás, az egri Dobó István Vármúzeum igazgatója és Sz. Király Júlia, az Eger Vára Barátainak Köre elnöke átadja Eger város és az egri Segít a Város Alapítvány ajándékát az EKE-nek. A zászló 2013. október 23-tól 2015. március 15-ig lengett az Egri Vár Ágyúdombján. A zászlófelvonáshoz díszőrséget áll az Egri Vitézlő Oskola.”

Egri lévén, azonnal rákérdeztem a Kárpát Egyesület Eger elnökénél, mit tud e nemes eseményről. Közölte mindent, hiszen tagja a küldöttségnek. Ekkor eldöntöttem, utazom az EKE-Várba.

Megérkezésünkkor még üres – a pénzügyi lehetőségek függvényében megújuló-épülő – ingatlan. Az épület belső része már korábban fel lett újítva, mostanra a tetőcserét is sikerült elvégezni

Irány Várfalva

Egyetlen akadályt – az esemény napjaira ütemezett ügyeleti szolgáltatom elcserélését – kellett megoldanom. Miután az sikerrel megtörtént, pénteken korán kocsiba ülve, Egerből – szinte megállás nélkül vezetve, érkeztem a megbeszélthelyre, a tor-

dai benzinkúthoz. Itt találkoztam a Kárpát Egyesület Eger elnökével, Köves Gyulával és feleségével Petrával. Akik egy csoporttal Erdélyben túráztak és a hazafelé vezető utat megszakították az EKE-napi rendezvény kedvéért. A továbbiakban már hármasban utaztunk Várfalvára, ahol az első körforgalomnál összetalálko-

Kilátás a Székelykőről. A völgyben Torockó település, szemben pedig az Ordaskő látható

tunk kedves barátunkkal, Nyisztor Miklóssal. Utunk hátralévő pár száz méterében Miklóst követve hamar megtaláltuk a számomra ismeretlen ingatlant. Barátságos fogadtatást követően, a telek patak felőli végén felállítottuk sátrainkat, majd gondnoki segítséggel körbejártam az EKE-Várat. Egyedül távolabbra merészkedve, a közeli utcákban megcsodáltam a népi építészet néhány gyöngyszemét. Felfedező utamon találtam egy boltocskát, ahol sikerült friss kenyeret vásárolni. Mire a táborhelyünkre visszaértem, még nagy nyüzsgés fogadott.

Hitelesítésre fel!

A szombati kirándulások közül a Várfalva – Székelykő – Torockó gyalogtúrát választottam. Székelykőre hasonló útvonal a tavalyi EKE tábori szervezésben is benne volt, akkor kihagytam. Most a Jókai Mór Teljesítménytúra résztvevőjeként vállalkoztam a 13 km hosszúságú látványos útra. Az elindulás – a regisztráció körüli bonyodalmak miatt, meglehetősen hosszúra nyúlt. Végül egri társaimmal fél 11 körül nekilódultam a hegynek. Nyugodt tempóban haladva, délután fél háromkor már a csúcson fényképezkedtünk. A gyönyörű panoráma miatt elidőztem egy kicsit,

majd elindultam a többiek után. A végcél a torockói Forrás borozó volt, nem akartam nagyon lemaradni. A morzsalékos, csúsztós levezetű úton épségben és viszonylag hamar le is értem. A végponti jókai regisztrációt követően még tettem egy kört a falu főterén, majd megkerestem az említett helyet. Torockón a Forrás nevezetű kocsmában megtudtam, hogy Brassóban általam kért brassói aprópecsenyét ott miért nem ismerik. Az egyébként magát fotósnak valló kocsmáros felvilágosított, hogy az általam kedvelt ételnek Brassaihoz van köze és csak félreimagyarázás a brassói elnevezés. (Na, meg több szakács magáénak vallja az ötletet, meg a receptet, nyilván emiatt is változhatott meg az étel neve.) Brassai az a híres fotóművész, filmművész, festő, író, akinek eredeti neve

Halász Gyula és 1899. 09. 09-én Brassóban született. Párizsban élt és alkotott, ha jól tudom, ott is halt meg. Meg kívánom jegyezni, hogy az ominózus kocsmában a falakat jól sikerült fotók díszítik. A ház homlokzatán pedig: "FORRÁS Borozó A Székelykő megmászóinak egyetlen hitelesítő hivatala!" A kocsmáros intelligens ember, hosszasan elbeszélgettünk fotós és egyéb dolgokról. Úgyhogy, mit nekem Jókai 13 teljesítménytúra emléklap, a kocsmában lettem igazán hitelesítve!

Torockói pillanatkép, előtérben a Forrás borozó épületével

A teljesítménytúra szervezőinek köszönhetően, az utolsó kisbuszos fuvarok egyikével a legjobbkor értünk vissza az EKE várába. Remek vacsorával vártak minket, ami bizony nagyon jól esett és játékonyan hatott a Forrásban alapozott gyomromnak. Hamarosan fellángolt az esti tábortűz. Sajnálatos, nótázásra kevesen gyűltünk a tűz köré. Akik ott voltak, a tűz elhamvadásáig kitartottak, még az énekhangom sem vette el a dalos kedvüket.

Ünnepejünk együtt az EKE-Napján

Vasárnap délelőtt a gyermek és a felnőtt programok párhuzamosan zajlottak. Volt ügyességi vetélkedő, rovásírás oktatás, jurtabemutató, különböző csapatjáték. Meg is jegyeztem, a nagyszerű várfalvi gyerek programok, műsorok láttán, hogy milyen primitív és szegényes a magyarországi határon belüli gyerekeknél.

Természetesen nem maradtam ki a honismereti tesztlap kitöltéséből. Jutalmul megkaptam a rendezvény kitűzőjét. Na, nem azért mert az enyém volt a legjobb megoldás, azt járt minden tesztlap kitöltőnek. Illett volna a könyvbemutatón ismertetett *Kolozsvár környéki teljesítménytúrák* című könyvet megvennem, ehelyett a 19. században Kolozsváron alkotott fény-

Vadász Szatmári István segítségével a gyermekek ismerkednek az ősi magyar íjászattal

képész fotóiból összeállított kötetet vásároltam meg. Valahogy a régi fotós és a fotói közelebb vannak hozzám, mint a teljesítménytúrák.

Megérkeztek az egri vitézek is. A fellépésig a díszbe öltözött Egri Vitézlő Oskola tagjai szerényen félrehúzódvá pózoltak a fotósok hadának. Az ünnepség délután egy óraker dr. Kovács Lehel István, EKE elnök megnyitójával kezdődött. Majd Várfalva polgármesterének köszöntőjét hallhattuk. Ezek után került sor az ünnepélyes zászlóátadásra. A folytatásban

a várfalvi Aranyosszék néptáncscsoport műsorában gyönyörködtünk. A furulya és citera előadás számomra a jó ebédhez szól a nóta volt, mivel a finom töltelikes káposzta illata eltérített a kultúrprogramtól. Ugyanakkor a hazafelé tartó hosszú útra gondolva, sietni is kellett az ebédrel.

Rövid búcsúzkodást követően gépkocsiba ülve, – úgy ahogyan érkeztem, szinte egyhuzamban utazva, – egyszeri pihenővel, magyar idő szerint este 10-re megérkeztünk Egerbe.

Magam részéről ez úton is megköszönöm a szervezőknek, a barátoknak, hogy részt vehettem a színvonalas EKE-napi rendezvényen.

Kirakós játékban a honfoglalás

1. Veres Ágnes az EKE titkára az ünnepi díszbe öltözött gyerekeket rendezgeti.
2. Jurta bemutató és rovásírás oktatás.
3. Tóthpál Tamás dedikál a könyvbemutatón.
4. dr. Kovács Lehel István EKE elnök az ünnepi köszöntőjét tartja.
5. Az Egri Vitézlő Oskola tagjai.
6. Zászlófelvonáshoz készülődve

Koszói kalandjaim

Velem mindig történik valami. Rendszerint kellemetlenség, legfőképpen a pénztárcámat érik támadások. Bizonyára sokan emlékeznek a dalszövegre, miszerint:

*Peches ember ne menjen a jégre,
peches ember ne legyen egy hős!
Peches ember nem jut fel az égbe,
dacára, hogy szegény feje nős...*

Mindezek ellenére optimista vagyok, mert úgy érzem, a Jó Isten figyel rám és lényeges dolgokban megvéd a bajoktól. Éppen ezért azonnal rávágtam az igent az alábbi lehetőségre, amelyet az egyesületünk titkára, Lindmayer Éva jóvoltából én is megkaptam:

A Magyarországi Kárpát Egyesület 140 éves tártai jubileumi rendezvényén vette fel a kapcsolatot a szlovákiai testvéregyesület vezetőjével, Kolesar Patrikkal. Közös pályázat (koszói turistautak kialakítása) eredményeképpen 10 fő egyesületi tag teljesen ingyen (ellátás, szállás, utazás) részt vehet egy 3 napos koszói munkatúrán (jelzéstetés, útkarbantartás), ill. kiránduláson. A busz 2015. június 23-án indul a Tárából, budapesti megállóval, beszállással.

Rögtön jelentkeztem Méhes Lászlónál, a magyarországi kapcsolattartónál. Aggódom családtagjaim, ismerőseim, barátaim óva intettek kalandor cselekedetemtől, hiszen ott emberrablás, meg háború, meg minden borzalom van, maradjak itthon. Magam eszéből soha sem pattant volna ki egy koszói kirándulás ötlete, de ebben a formában, egy nemzetközi csapat tagjaként különösen felkeltette az érdeklődésemet.

Aztán türelmetlenül vártam a részleteket. Hosszas noszogató után annyit megtudtam, melyik városba megyünk, ennél többet egy szóval sem. Ennek tudatában térkép után néztem. Míután sikerült tisztáznom, hogy a Pejë, a Peć és a Peja ugyanazt a települést jelenti, – csak albán, szerb és angol nyelven, (a későbbiekben az egyszerűbb írásmódú Peja lesz használva) – a továbbiakban nem volt nehéz dolgom. Hiszen, ezen régió a megboldogult Jugoszlávia része volt, tehát a már bejárattott – és előző cikkemben körülírt módon – le-

töltöttem a terület topografikus térképét. Örömmel nyugtáztam, kedvemre való vidékre megyünk.

Magáról a városról annyit érdemes tudni, hogy Koszovó nyugati részében, a hegyek lábánál terül el és annak a régiónak a központja. Vizontagságos történelme során az illírek lakta területet az ókorban a rómaiak, utánuk a bizánciak uralták. Majd 1180-1190 körül a szerb fejedelemség elfoglalta a várost. Az oszmán birodalom előretörésével (az 1389-es rigómezei csatában a törökök szétverték a szerb államok egyesített seregeit) a törökök beköltöztek a városba és elnevezték azt Ipek-nek. Majd az ötszáz éves oszmán uralom következett.

(Jellemző a mai történetírásra, hogy nehezen érthető, sok esetben összefüggéstelen, számomra lényegtelen szöveggel töltik tele a leírásokat. De olyan triviális kérdésre, mikor és hogyan kerültek oda az albánok, nem kapok választ. Az első említés az albánokról – szó szerint idézem a Wikipédiát – „A 19. században az albán nemzeti identitásérzés erősödése a város lakóinál is együtt járt az Oszmán Birodalmon belüli albán függetlenedési törekvések támogatásával.” Hoppa! Egyszerre csak előkerültek az albánok, mindjárt harcoltak a nemzeti önállóság megteremtéséért.)

Az oszmán uralom 1912-ben ért véget. Az Első Balkán-háborúban Montenegró foglalta el a várost, ami az I. világháborúban, 1915-ben, Ausztria-Magyarország része lett. A háborút követően 1918. októberében a szerbek szállták meg a várost és lett a Szerb Királyság része. Majd a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságé, azután a Jugoszláv Királyságé. A II. világháborúban elfoglalta Albánia, utána az olaszoké lett. A II. világháborút követően különféle Jugoszláv Köztársaságok (Szövetségi, Szocialista), annak felbomlását követően Szerbia Köztársaság, ill. annak Koszovó autonóm területe lett. A délszláv háború idején a városban az albán és szerb lakosok között súlyos fegyveres harcok voltak. A szerbek erőszakos etnikai tisztogatásai során sokan meghaltak. Talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy Koszovó 2008. február 17-én kikiáltotta függetlenségét Szerbia Köztársaságtól, amit Szerbia – érthetően – a mai napig el nem ismer.

Elindulni nehéz

Elméleti felkészülésem a túrára eddig tartott, hiszen arról nem volt több információ. Turistajelzést már festettem, így attól nem voltam megrémülve. Feltételeztem, hogy a szükséges információkat legkésőbb a munkatúrán megkapom. A személyes csomagomat kellett még a minimumra szorítkozva összekészítenem. Törekvésem ellenére, jól megpakoltam a tekintélyes méretű hátizsákomat. A sok mende-monda miatt, az irataim közül csak az útlevelemet, kézpénzt és végszükségre a bankkártyámat készítettem elő az utazáshoz. Az előre jelzett napokra turistabiztosítást kötöttem, aztán 23-án reggelre vártam az indulást.

Június 19-én este megérkezett a szervezői levél, miszerint a magyarországiaknak 24-én 00.00 órakor lesz az indulás a Fradi stadion elől. Valamint útlevelet, hálósákot és eurót vigyünk magunkkal. Ennyi.

Így a 23-ra kivett szabadságomat megmenteni, aznap elmentem dolgozni. Majd éjfél előtt megérkeztem a találkahelyre. Ekkor a tervezett tából csak öten várakoztunk a buszra, miután a többi jelentkezett visszamondta az utazást. Másfél órai várakozást követően fontolgattam a visszalépést, mire megjelent a busz. Rövid ismerkedés, beszállás után, végre úton voltam Koszovóba.

Magyarország–Szerbia határátkelésnél – útlevelem átadásakor – láttam az első aggodalmas pillantást a sofőrök és a buszon ülő külföldi utitársaim szemében. Miért nincs nálam személyi igazolvány? Mert biztonsági okokból nem hoztam magammal. Külföldre útlevél kell – válaszoltam. Ennyiben maradtunk és utaztunk tovább. Legközelebb a Szerbia–Koszovó határátkelésnél láttam a szemekben aggodalmat, aztán túljutva az ellenőrzéseken nyugodtan haladtunk úticélunk, Peja felé. Délután négy órakor megérkezünk a szálláshelyünkre, majd hamarosan körbejárva a részünkre kijelölt területet, kiválasztottuk a magyar szekció pihenőhelyét. Ez egy meredek, létra-szerű lépcsővel elérhető tetőtérben, a padlózaton elhelyezett matracokból állt. Öten voltunk magyarok, ugyanennyi fekvőhely fért ott el, melyekhez ágyneműt, törölközőt is kaptunk. A többiek a tágas közösségi helyiségből nyíló szobákban helyezkedtek el.

Nem mindegy milyen nyelven beszélés és honnan érkezé

A gyors beackolódást követte a közös ebéd és a hogyan továbbról egy rövid megbeszélés. Ekkor megtudtam, tulajdonképpen miért is jöttünk ide, mi lesz a további napok programja. Valamint a buszos csoportunkban a szlovák barátainkon kívül lengyelek is vannak és egy nappal tovább leszünk az általam ismertnél.

Az I. világháborúban elesettek temetője

Szent Katalin katolikus templom

Bajrakli mecset kívülről

Estére nem volt szervezett program, hacsak a közös italozást nem nevezem annak. Így a szállásadónk térképes és szóbeli eligazítása alapján mi, az öt magyar, városnézésre mentünk. Még viszonylag kedvező fények között sétálgattunk, mikor megnéztük

Bajrakli mecset belülről

az I. világháborúban elesett Osztrák-Magyar monarchia katonáinak sírkertjét, azután kívülről a katolikus templomot. Majd sorba látogattuk a mecseteket. Némelyikbe beengedtek minket, így belülről is megcsodálhattuk az aktív hitélet – e számunkra kevésbé ismert – belvilágát. Egyik társunk, a szabadkai születésű Irénke kiválóan beszélt a szerb nyelvet, gyakran érdeklődött a helyi lakosoktól. A szerb szó hallatán az idősebb kérdezettek arcán azonnal láthatóvá vált a mély gyűlölet és elfordulás. Rögtön tisztáznunk kellett, hogy mi nem szerbek, hanem magyarországi magyar turisták vagyunk. Ettől kezdve készségesen segítettek minket.

Besötétedett mire visszaindultunk a panzióba, ahol még nekünk, későn érkezőknek is jutott a vacsorából. Az ilyenkor szinte kötelező italozásból kimaradva, aludni mentem. Egyrészt eléggé megviselt a buszos alvás, másrészt az útépítő csapat – ahová jelentkeztem – másnap korán reggel indult.

Út az ismeretlenbe

Csütörtök reggel öt órakor keltem, mert a reggeli fél hatra volt meghirdetve és hatra az indulás Montenegróba. Igen, a nyugati szomszéd országba, ami újabb meglepetés és mint utólag kiderült, probléma lett számomra.

A kanyargós úton a buszunk lassan emelkedett a Koszovó–Montenegró határállomások irányába. Mire az elsőt elértük már 1260 m magasan voltunk, a másodikhoz feljebb kellett kapaszkodni, amit 1720 m magasságúra mértem. Végül leereszkedtünk egy szép település kellős közepére, Rožaje a neve. Szikár testalkatú, kemény arcvonású vendéglátónk egy méretes fehér kutyával várt ránk. Rövid belvárosi sétát követően tovább buszoztunk egy telephelyre, ahol egy platós terepjáró pöfögve várta a 14 fős nemzetközi építő brigádot, vagyis minket. A lócaszerű ülések két sorban, a jármű hossz tengelyével párhuzamosan voltak elhelyezve, amelyeken szűkösen, de elfértünk. Középen pedig a vadonatúj lapátok, ásók, csákányok, egyszóval az útépítés szerszámai feküdtek. Még a

szép fehér kutya is felkerült a kocsira és negyed 10-kor már indultunk az újabb ismeretlenbe. Másfél óra zötykölődést követően egy csodaszép helyen lévő turista telepre érkezünk. Fölöttünk egy magas, hófoltos hegyvonalatban, alattunk északi irányba pedig a távoli lakott települések látványában gyönyörködtem. Írhatom ezt többes számban is, hiszen mindegyik utazástól meggyötört társam ész nélkül fényképezett.

Az 1905 m magasán lévő gyepláncra látott, 2014-ben felépített Grope feliratú, jelentéktelen kinézetű épület egy remekül megépített és felszerelt turistaházat takar. Aminek közvetlen környezetében padok, tűzrakó helyek vannak elhelyezve. Attól kissé távolabbra pedig esztéta-szerűséget látok, ahol néhány ló, csirke van és egy háromgyermekes család tevékenykedik. Éppen alacsony, füves tetejű faházakat építettek. Feltételezem, hogy tevékenységük a hagyományos állattartó életmód turisztikai célú bemutatására, ill. annak tárgyi részének kialakítására irányul.

Egy órát időztünk itt. Rövid eligazítást, majd a szerszámok kiosztását követően, egy benzinmotoros láncfűrészrel és kezelőjével megerősödve hamarosan indultunk az útépitésre. Nyomvonalunk egy darabig követte az érkezői útvonalat, azután egy erős jobbra fordulással rámentünk a füves legelőre. Valamikor erre komoly állattartás lehetett, mert az állatok által kitaposott ösvényt követve haladtunk előre és tisztítottuk meg a terepet a benőtt bokroktól, fáktól. A munkával viszonylag gyorsan haladtunk. Akkor volt lassulás, amikor a buja növényzet utunkat teljes szélességben elfoglalta és nagyobb irtásra, ill. útegyengetésre volt szükség. Patakok keresztezésekor kődarabokkal raktuk ki az átkelési szakaszt, a víz átfolyásának biztosításával. A csapattunk elég jól haladt előre, mert délután 4 órakor a Montenegro–Koszovo határánál lévő jelzőoszlopot festettük.

Az épített, jelzett kerékpárút/turistaút ezen szakasza 3 km hosszú. A rögzített nyomvonal függőleges profilja szerint a legmagasabban 1925 m, legmélyebben 1845 m körül voltunk.

Munkánk végeztével visszasétáltunk a turistaházba, ahol az aperítif

Az útépités erdei szakasza

elfogyasztása után négyfogásos vacsora lett felszolgálva. Bevallom, sokféle turistalakban jártam, de ilyen nagyszerű ellátásban ez idáig részem nem volt. Az ízletes étel, aminek részei: leves, sült csirke tepsis krumplival és savanyúsággal, rétes kinézetű sajttal

Fehér-piros-fehér, készül a piros szalag jelzés

A nemzetközi önkéntes turistaút-építő csapat Montenegró-Koszovó határán, a jelzőoszlopnál

töltött sütemény, valamint desszertnek töltött golyó, helyben készült egy hagyományos sparheltben. Ez utóbbi egyben a közösségi részt és a füstcsőre szerelt luciferen (hódob) keresztül az egyik emeleti szobát is befűtötte. Tudom ezt onnan, hogy a kiadós étkezést követően belülről körbejártam a házat. Aminek belső elrendezése alaposan átgondolt és legalább húsz ember elszállásolására alkalmas. A kényelmet szolgálta egy illemhely, konyha mosogatóval, egy kültéren elhelyezett áramfejlesztő. Bizonyára ezzel termelt elektromos áram segítségével szivattyúzták a vizesblokk tartályába a kinti forrás vizét.

A közösségi terem belső falait különböző képekkel, régmúltat idéző turista kellékekkel díszítették, az asztalokat terítőkkal, ülőrészeket, padlózatot pedig szőnyegekkel borították. Egyszóval a Grope turistaház meleg, barátságos hely. Jó lett volna megtudnom, ki és milyen formában üzemelteti a turistaházat. Mire ez eszembe jutott volna, már lefelé menetben zötykölődtünk Rožaje felé.

Buszunkba átszállva, a határátlépési ceremónián túljutva este 11 körül visszaértünk koszovói szálláshelyünkre.

Önkéntesség, egy kis marketing

A pénteki délelőtti fő attrakciója a Visegrádi 4-ek támogatásával létrejött – nagy média figyelem ösztöztében tartott – TOS projekt ismertetése és értékelése volt. A TOS projekt célja annak bemutatása Koszovóban, hogy a turista önkéntesek hogyan dolgoznak a Magas-Tátrában, Szlovákiában. A projekt vezetője, szervezői mellett a helyi polgármester is rövid beszédet mondott. Az elegánsan kialakított környezetben mi, a bakancsos önkéntesek igen megbecsültek voltunk. Lobogtattuk is szorgalmasan nemzetünk színeit, egyesületünk jelképeit. A kvázi élőzenével kísért állófogadás közben újabb társakkal ismerkedtünk, sűrűn fotózkodtunk. A fogadás végeztével visszasétáltunk a város másik részében lévő szálláshelyünkre.

A nyomtatott információs anyagok Peja és régiójának sokszínű történelmi múlt emlékeinek bemutatásán túl, hangsúlyosan ábrázolta a csodálatos természeti környezet adta turisztikai lehetőségeit. Láthatók és jelzett utakon bejárhatóak a Rugova-völgy kanyon-szerű részei és magas hegyei, ahol tavak, víz-esések, cseppkőbarlangok is vannak. „A turizmus holnapja” pedig a gyalogtúrázókra, sziklamászókra

Az „Önkéntesség projektben” résztvevők egy csoportja a bemutatkozáson

fókuszál a vad magashegyi tájakon. A „Balkán csúcsai” elnevezésű nemzetközi útvonal a Nyugat–Balkán 2300 m tengerszint feletti magasságú hegyvidéki tájain vezet 192 km hosszban, keresztül Albánián, Montenegrón és természetesen Koszovón.

A hegyi turizmus fejlesztése ezzel nem állt meg. A mi kis csapatunk tevékenységével újabb útvonallal bővítette a Nyugat–Balkán kirándulási, sportolási lehetőségeit, segítve ezzel a helyi turisztikai vállalkozásokat.

Via Ferrata-Ari

A délutáni program számomra izgalmasabbnak ígérkezett a délelőttinél. Ugyanis a frissen megépített – emlékeim szerint 480 m hosszúságú, tévedés joga fenntartva – vasalt út következett. A Rugova-völgy elején, a panzióntól kb. 3 km messze lévő beszállási ponthoz gyalog mentünk. Az esőre álló időjárás nem befolyásolta kis létszámú csoportunk elszántságát, legfeljebb a fotósok morogtak az egyenszürke égbolt és a lapos fények miatt. A hegyi vezetőnk ellátott minket a szükséges instrukciókkal és felszereléssel (sisak, beülő, eséságtló, kesztyű). Majd az út melletti folyón

átvezető ingatag függőhídon indultunk a szikla tövébe. Annak ellenére, hogy volt közöttünk első ferrátás, szépen haladtunk a sziklafalon felfelé egy épített bejáratú barlang irányába.

Vezetőnket kérdezve megtudtam, hogy még nem tisztázott a barlang hajdani szerepe. Én katonai célú felhasználásra gondoltam, hiszen a völgy keskeny szakasza kiválóan belátható és védhető innen. Szerinte a háromszintes belső kialakítás inkább a szerb szerzetesek megbújására utal. Majd egyszer, a habarcsból veendő minta kormeghatározásával rálehetne jönni a barlang hozzáépítésének korára, ebből korábbi funkciójára.

A következő barlangi pihenőnél azt is megtudtam, hogy a sziklamászós utunk az idei nyár elején készült és hogyan. Vezetőnk volt az egyik ötletgazda és kivitelező. A hegyvel kevesebb volt a gondja, hiszen a hatóságokon is keresztül kellett vinnie az elképzelést, valamint támogatást szerezni ahhoz. Szörnyűködtem az először meghallott hat ezer euró összeg hallatán, pedig az csak az építés költségeinek töredékét fedezte.

Aztán felértünk a sziklánk tetejére, ahonnan csodálatos kilátás nyíltott úgy a völgy nyugati részére,

Néhány elkaptott ünnepi pillanat

mint Keletre, Peja irányába. A megtett mászás idejét nézve, nyugodt tempóban, másfél óra alatt értünk ide. A szokásos fotósorozatok után csodaszép réteken keresztül lesétáltunk a főúthoz. Itt a mászós csapat szétvált, mert vezetőnk visszament a gépkocsijához, a többiek pedig a panzióba indultak. Az út szélén levett felszerelések őrzését Méhes Lacival bevállaltam, aztán nyugodtan várakoztunk vezetőnk érkezésére.

A Via Ferrata-Ari egy rendkívül látványos, nagyon jól megtervezett, kivitelezett és biztonságos hegymászó útvonal. Nehézségi szintjét vezetőnk közepesnek említette, ami az általam ismert skála szerint „C” lenne. Ami engem illet, remekül éreztem magam a túra során. Különösen nagyra értékelem vezetőnk hasznos ismertetőit.

A mai nap még nem ért véget. Hála Istennek, a jót is lehetett fokozni. Az esti grillpartit színházi koncert követte, ahol Lukasz Kuropaczewski lengyel gitárművész klasszikus zeneműveket adott elő. Ez utóbbi programon csoportunkból csak négyen voltunk, a többiek valamilyen táncmulatsággal zárták a tartalmas napot.

A hazautazás napja

Szombaton vendéglátóink vezetésével közös városnézésen vettünk részt. Lényegében ugyanazokat a nevezetességeket láttam, amit a fakultatív sétáim során megismertem. Ez alól kivétel volt a nap különleges érdekessége, a szerb ortodox kolostor. A rendőrök és a KFOR által védett műemlék megnézéséhez, ellenőrzést követően listára kellett feliratkoznunk, majd beléphettünk a kolostor területére. Pénteken a via ferrata túra menetben elhaladtunk emellett a magas, szögesdróttal védett kőkerítés mellett. Akkor nem tudtam, mire vigyáznak ennyire. A külső kapun át a hatalmas, szépen gondozott kerten áthaladva értük el a belső parkolót, ahol a turista buszok között, katonai jármű és legénysége őrizte a belső teret. Innen újabb kapun belépve jutottunk a kolostor közvetlen közelébe, a békesség világába. Szabadon nézelődhetünk, volt is mit megcsodálni.

Peja-tól elválás előtt, vendéglátóink jóvoltából egy különleges vendéglőben, angol elnevezés szerint az Art Design-ban ebédeltünk. Nevével ellentétben ez nem egy modernista valami, hanem a tradicionális építészet, a régmúlt használati tárgyainak a mai elvárások szerinti

ötvözete. A felszolgált ételek nekem ízlettek, ahogy látmat, társaim is megnyalták utána a tíz ujjukat.

Rövid búcsúzkodást követően visszasétáltunk a főtéren parkoló autóbuszunkhoz, majd délután negyed három körül elindultunk a szerb határ irányába.

Amikor a rövidebb út tovább tart

Jól haladtunk. Két és fél óra múlva már a Koszovó-Szerbia határállomáson álldogáltunk. Örömmel nyugtáztam, ha ilyen jó tempóban haladunk, akkor vasárnap korán reggel Budapestre fogunk érni.

A koszovói útlevélvizsgálat hamar és kifogás nélkül lezajlott. Átérve a „másik” ellenőrző pontra a szerb határőr útvelemet látva csak annyit mondott nekem: Montenegró. A buszon ülők elcsendesedtek és a két sofőr arcán megjelent az aggodalom. Szlovák társaim tudták mi fog következni, hiszen a felderítő utazásuk alkalmával pórul jártak itt. A drámai hatáselemek mellőzésével röviden: hiába a sok kérés, gyözködés, engem leszállítottak a járműről és visszafordítottak Koszovóba. Ott álltam egyedül, mint egy kivert kutya és el kellett döntenem, hogyan jutok Magyarországra. Önállóan keresek megoldást, vagy a buszos társaimat kényszerítem egy hatalmas kerülő útra. A hiányos utazási tájékoztatás miatt elkövetett hibámban véten voltam, – azonban megkímélve társaimat a további kellemetlenségektől – segítőtől elbúcsúzva, azonnal a saját utamat választottam. A szigorú szerb határőr elmondta, mi módon juthatok a legegyszerűbben haza. A koszovói határőr szintén segített és a neten keresgéltem gyors megoldás után kutatva. Miatán a Prishtina–Szkopje–Belgrád–Budapest útvonalat választottam, taxit hívtam számomra. Ettől kezdve egyedül folytattam utamat a hazámmal ellentétes irányba Dél-Nyugat felé, vissza Koszovó fővárosába Prishtinába, az autóbusz állomásra.

A taxivá alakult, talán harminc éves német kizsuperált népaút jól működött, hiszen háromnegyedórás utazást követően, este fél hétkor már Prishtina buszállomáson ismerkedtem a tovább utazási lehetőségekkel. Sokat nem kellett várnom a csatlakozásra, hét óraker egy kicsi buszban ültem és indultam Szkopje, Macedónia fővárosába. Utazásom során kiderült, nem csak engem, a magyar turistát fordították vissza a szerb határról. Hanem három

Tudni érdemes

Amikor készültem a peja-i utazásra, a város megközelítésére a Google térkép útvonaltervezőjét kérdeztem. Döbbsenten láttam a javasolt útvonalakat. Az egyik változat Magyarország–Szerbia–Montenegró–Koszovó (773 km), a másik Magyarország–Szerbia–Macedónia–Koszovó (976 km). Az általam logikusnak és az autópályák miatt gyorsabbnak gondolt autótút Magyarország–Szerbia–Koszovó (830 km). Több évvel ezelőtt elfogadva két ilyen útvonaltervezői javaslatot, alaposan pórul jártam. Tehát az iméntire is lakonikusan annyit válaszoltam: hülye. Utólag látva, el kell ismernem, az útvonal algoritmus-készítés sokat fejlődött az elmúlt öt évben. Hiszen a fejlesztők ismerve a szerb politikai viszonyokat, kizárták a Szerbia–Koszovó közvetlen határátlépéseket.

Tehát az általam kiválasztott autótút Peja elérésére alapvetően hibás döntés volt. Azaz mégsem, ha cselhez folyamodunk. Szlovák barátaink ezen trükköt már saját kárukon megismerték, ami az alábbi: az útra magunkkal kell vinni a személyi igazolványt és az útveletet. Mindkettőt! A határátkelés függvényében „mutogatjuk”. A szerbeknek mindenhol a személyi igazolványt adjuk át ellenőrzésre. Hiszen abba nem lehet pecsételni, tehát nem látszik merre jártunk. A határállomás koszovói felén pedig az útlevél az elfogadott úti okmány. Koszovó–Montenegró határon hallottam emlegetni a biometrikus személyi igazolványt, de az egyikünknek sem volt. Itt is az útlevél szükséges.

észak-európai utastársamat is, akik Montenegró felől érkeztek és készültek Magyarországra.

Először megállónk a szerb-macedón határ volt. Mindkét oldali okmányellenőrzést követően vettem észre, hogy egyik „szerv” sem bélyegzett az útvelemben. Pedig volt benne hely bőven. Úgy látszik, erre felé nem számít merről jöttem, hová érkeztem.

A Prishtina-Szkopje, közel 90 km hosszú út megtételéhez majdnem két óra kellett. Ezt az utamat is rögzítettem, hiszen az openmaps.eu-ról letöltött térképen ezen vidék is szürke, ill. fehéren hagyott terület, amire legalább az országút rákerült. Szkopje

Hegymászás a Via Ferrata-Ari-n

buszállomásra érkező GPS eszközömet kikapcsoltam és megkerestem a legközelebbi információs ablakot. Éppen jókor kérdezősködtem, mert hamarosan, negyed óra eltéréssel két busz indult Belgrádba. Helyismeretem nem lévén, a későbbi, a 21.30-kor indulót választva, a pénztárban megvettem a jegyet. Ekkor már szükségem volt a bankkártyára, hiszen helyi valutám nem, csak euróm volt.

Kilépve a pénztárcaarnokból, az ajtónál álló biztonsági ember ellenőrizte a jegyemet és kiengedett az indulási oldalra. Várakozás közben jobban körülnéztem észre, hogy elég rendszeren vigyázták a buszpályaudvart. A megadott számú helyre valahonnan megérkezett egy Belgrád feliratú busz. Sokan leszálltak róla, de maradtak is rajta. A buszvezetőtől kissé tévóvázva megkérdeztem, erre érvényes-e a megváltott jegyem. Igenlő választ kapva, a hátizsákom raktérbe helyezését követően elhelyezkedtem és vártam az indulást. A macedón-szerb határig buszunk több településen is megállt, aztán a határellenőrzésnél izgultam, vajon „a viselt dolgaim miatt” beengednek-e Szerbiába. Különös, de ezen a határszakaszon sem fir-

tatták merre jártam korábban. Útlevelembé pecsétet itt sem kaptam, de nem is érdekelt, hiszen robogtunk tovább Niš irányába. Egy-két kötelező megállást kivéve – különböző kényelmetlen pozitúrában –, szinte végig aludtam az utat.

Belgrádhöz közeledve az éltető fényre ébredtem. Mire magamhoz tértem, már a városban haladva nézelődtem, mondván egyik ház rondább, mint a másik. Aztán egy vasútállomás kinézetű épület előtt megjegeztem, vajon hogyan fogok ide eljutni? Egyáltalán hogyan, mivel és mikor tovább Budapestre? Míg ezen elmélkedtem, buszunk megérkezett a végállomására. Ekkor negyed hat körül járt az idő, már a napsugarak bevilágították a teret és javította az álmos hangulatomat. Nem tétováztam, a hatalmasnak és kiismerhetetlennek tűnő buszállomáson azonnal információs ablakot kerestem. Egytől-egyig mind zárva volt. Egy helyen láttam fényt – talán forgalomirányító lehetett – ahol kérdésemre számomra érthetetlen válasz kaptam, de elindultam a mutatott irányba. Néhány száz méter megtétele után oldalról megláttam a vasútállomást. Ekkor eszembe jutott a szlovák buszozó utazó Irénke SMS üzenete – aki utazásom előre haladását kísérve, folyamatosan kerégtelte számomra az optimális lehetőségeket –, amelyben vonat 7.17-kor indul Budapestre. Ugyanezt a vasútállomáson lévő pénztáros megerősítette, amire bankkártya segítségével megvettem a menetjegyet.

Külön utamon a belgrádi vasútállomáson kellett egy óránál kicsivel többet várakoznom a csatlakozásra. Meg kell mondjam, az itt uralkodó állapotok és tapasztaltak alapján, maradandó és negatív élményben volt részem. Itt is a rend őrei felügyelték a békés közállapotot, ami csak méreteiben különbözött a budapesti belvárosi aluljárókban manapság látottaknál. A különböző nációk tagjai a fedett részek alatt hálósáokban földön fekvé, mások az indulásra betolt vagonokban pihentek. Emiatt csak az indulás előtt tíz perccel szálltam fel a vonatra, addig egy biztonságos helyen várakoztam. A fél eurós toalettbe a végszükség hajtott, ahol hátizsákkal együtt kellett a lyuk fölé guggolni, hiszen egyetlen tiszta hely nem volt annak letételére...

Nagy ritkán utazom vonaton. Az emlékeimben még a műbőr üléses, nyolc személyes, nagyon meleg és piszkos fülkék vannak. Ezzel szemben a Budapest speciál jegy egy hatszemélyes kárpitozott és klimatizált

kupéba szólt. A folyosón még a WiFi jelszó is fel volt tüntetve. A toalett állapota pedig reményeimen felüli volt. Oda ülhettem ahová akartam, így egy üres fülkét találva az ablak mellé letelepedtem. Hamarosan még két útitársam lett, aztán elindult a vonat. A szerelvény komótosan haladt, Szabadkát követően a fülkében egyedül utaztam tovább a szerb-magyar határig. Ekkor már dél volt. A szerb oldalon viszonylag rövidebb, a magyar oldalon hosszabb ideig állt a vonat. Bántam is én! Örültem annak, hogy már Magyarországon vagyok. Útlevelemben egyik ellenőrző fél sem talált kifogást, itt sem pecsételtek. Aztán a vámósok jöttek és végignézték a fülkét, nincs-e csempészáru elrejtve. Mikor a plafont bökdösték, megkérdeztem mit szoktak oda eldugni és hogyan, hiszen zárt az egész. Naivságomat látva, elárulta a mit és a hogyan. A titkot megtudva, továbbra is maradok becsületes utazó. Ellenben elgondolkoztam azon, mi történne velem, véten utassal, ha mondjuk ezer doboz cigarettát találtak volna a fejem fölél elrejtve. Hiszen a vagon hosszasan vesztegelt a belgrádi vasútállomáson, bárki ezen idő alatt eldughat bármit a kocsikban.

Néhány utast leszállítottak a vonatról és bekísérték őket egy épületbe, miközben a Bécsig közlekedő szerelvényünk nekilődött az előttem lévő 200 km-nek. A jegyvizsgáló szinte azonnal megjelent és kitüntető figyelmének köszönhetően megtudtam, a forgalmi változások miatt hogyan érem el legkönnyebben a célállomásomat, Zugló vasúti megállót. Úgy is lett. Délután négy órakor Budapest Kőbánya-Kispestre megérkezvén átszálltam a váci vonatra, a második megállónál leszállva megörültem, itthon vagyok!

Minden rosszban van valami jó

Bátran állítom, hogy a koszovói munkatúra várakozásomon felüli volt. Köszönetem fejezem ki ezért a két Kárpát Egyesület vezetőinek, a projekt szervezőinek, lebonyolítóinak. Örülök annak, hogy minden előzetes média és egyéb borúlátó hírverés ellenére társaimmal vállaltam a feladatot és azt sikeresen – talán nem szabadna írnom, szórakozva –, végre is hajtottuk. Emellett valamennyire megismerkedtünk az „északi kárpátosokkal”, a szlovák és a lengyel természet-, ill. Tátra-járókkal. Több ilyen, a határokon átívelő, politikamentes projektre, közös összejövetelekre lenne szükség. A nyelvi kommunikációs csatornák sem

Patriarkátusi Kolostor belső

okozhatnak gondot, hiszen a fiatalok javarésze angolul ért, csak többen bátoritanok megszólalni.

Esetemben – hiszen velem mindig történik valami – az ördög éppen a kommunikációs csatornámban dolgozott. A magyar csoportban egyedülként értettem az angol szöveget, csak éppen hozzám nem érkezett meg időben a meghívó levél angol nyelvi tartalommal kiegészített változata. Az írta le precízen mi a projekt lényege, mi kell annak a megvalósításához, mit várnak el az önkéntesektől, mi az, amit mindenképpen magunkkal kell vinni az utazáshoz. Mit mondjak erre? Hát így jártam!

Panaszra semmi okom, mert a magányos hazautazást vállalva csak 10 órát, ezzel a vasárnapot vesztettem el, meg az útiköltségeket. A Jó Isten mellett állt, mert ennél nagyobb károm – bizonyára lehetett volna – nem keletkezett. A buszon ülő társaim a technikai eszközeik alkalmazásával távolról ötletekkel, javaslatokkal segítettek. Melyeket vagy megfogadtam, vagy nem, hiszen a döntésemet az adott helyzet alapvetően befolyásolta. Ezt a gondoskodást Irénkének külön megköszönöm.

A magyarországi csapattagok: Somogyi Irén, Mészes László, Ballai Pál, Harangi Árpád, Nagy Péter.

Nagy Péter

Hajla-hegység Montenegró-Koszovó határán, a Gropa turistaházzal és a turistajelzés festés az „önkéntesek útján”

